PROGRAM FOR ARBEJDSLIV

Islands formandskab 2019

Nordisk
Ministerråd

Program for arbejdsliv

Islands formandskab 2019 for Nordisk Ministerråd

PolitikNord 2019:711

ISBN 978-92-893-6005-0 (PDF)

ISBN 978-92-893-6006-7 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/PN2019-711>

© Nordisk Ministerråd 2019

Layout: Louise Jeppesen

Omslagsfoto: Marel

Islands formandskab for Nordisk Ministerråd i 2019 er et grønt formandskab.

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

www.norden.org

Download og bestil nordiske publikationer: www.norden.org/nordpub

PROGRAM FOR ARBEJDSLIV

Islands formandskab 2019 for
Nordisk Ministerråd

- 05 Forord af ministeren
- 07 Det nordiske samarbejde om arbejdsliv
- 09 Fremtidens arbejdsliv – The future of work
og ILO's 100 års-jubilæum
- 11 Effekten af #MeToo-bevægelsen
- 12 Arbejdsmiljø og arbejdstilsyn
- 13 Kalender for Islands formandskab 2019

FOTO: UNSPLASH.COM

FOTO: ICELAND 15

FOTO: UNSPLASH.COM

FORORD AF MINISTEREN

Island varetager formandskabet i Nordisk Ministerråd i 2019. Overskriften for det islandske formandskab, "Gode genveje", er hentet fra det snart 1000 år gamle eddadigt Hávamál, Den højes tale. I formandskabsperioden vil Island prioritere **ungdommen, bæredygtig turisme og havmiljøet** med udgangspunkt i FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. Islands vision er, at idéer til nordiske løsninger også skal komme fra de unge selv, da fremtiden er deres.

Det nordiske samarbejde på arbejdslivsområdet går tilbage til 1954 og har i udpræget grad bidraget til landenes fælles arbejdsmarked samt lagt grunden for mange vigtige fremskridt i de nordiske lande. Samarbejdet er et godt forum for udvikling af idéer til politiske strategier i de enkelte lande og har desuden skabt forudsætninger og muligheder for landene i forhold til at koordinere synspunkter på områder, hvor der kan opnås mere i fællesskab, end hver for sig. I de senere år har det nordiske samarbejde på arbejdslivsområdet fokuseret på at observere og undersøge effekten af de store forandringer, som i øjeblikket finder sted på arbejdsmarkedet i Norden og overalt i verden. Islands formandskabsperiode bliver ingen undtagelse. De store samfundsændringer, der er

drevet af teknologiske fremskridt, holdningsskift og ikke mindst udviklingen i befolkningens aldersfordeling, udgør tilsammen store udfordringer, men samtidig også muligheder på arbejdslivsområdet, som vi må omfavne og udnytte frem for at frygte dem.

Endnu engang ser det islandske formandskab i Nordisk Ministerråd ud til at ramme et jubilæumsår. Under Islands seneste formandskabsperiode i 2014 blev der arrangeret en stor jubilæums-konference i Reykjavik i anledning af 60-året for de nordiske landes beslutning om et fælles arbejdsmarked, der gjorde det muligt for indbyggerne at arbejde hvor som helst i Norden. I 2019 bliver det Islands opgave på vegne af de nordiske lande at hædre ILO i anledning af organisationens 100 års-jubilæum ved at arrangere en nordisk/international konference i Reykjavik i april. Vi håber, at Islands formandskab vil føre til fremskridt i det nordiske samarbejde med interessante projekter og inspirerende arrangementer hele året igennem.

Velkommen til Island!

Ásmundur Einar Daðason
Social- og børnemинister

FOTO: UNSPLASH.COM

DET NORDISKE SAMARBEJDE OM ARBEJDSLIV

Det nordiske samarbejde på arbejdslivsområdet varetages af Nordisk Ministerråd for Arbejdsliv (MR-A), Nordisk Embedsmandskomité for Arbejdsliv (EK-A) samt tre faste faglige arbejdsudvalg, **Arbejdsmarkedsudvalget, Arbejdsmiljøudvalget og Arbejdsretsudvalget.**

På vegne af samarbejdet udgives netavisen *Arbejdsliv i Norden* (www.arbejdslivinorden.org), der bringer nyheder, fakta, analyser og debatter samt reportager fra arbejdslivet i de nordiske lande. Samarbejdet om arbejdsmiljø driver desuden NIVA, en nordisk institution for videreuddannelse inden for arbejdsmiljøområdet.

Et samarbejdsprogram for perioden 2018–2021 lægger linjerne for samarbejdet i de kommende år. Programmet prioriterer blandt andet at styrke matchningen mellem udbuddet af og efterspørgslen på kompetent arbejdskraft, mindske arbejdsløsheden blandt udsatte grupper og iværksætte indsatsen mod langtidsledighed, især blandt unge. Endvidere sættes der på at sikre et godt arbejdsmiljø og en bæredygtig udnyttelse af den menneskelige kapital, forebygge social dumping og diskrimination på arbejdsmarkedet samt at

sikre en god balance mellem arbejdstagerbeskyttelse og kravet om fleksibilitet. En vigtig prioritet er desuden at henholdsvis fjerne og afværge grænsehindre på det nordiske arbejdsmarked.

I 2016 gennemførte Poul Nielson en strategisk gennemlysning af det nordiske samarbejde om arbejdsliv på anmodning af Nordisk Ministerråd. Resultatet blev offentliggjort i rapporten *Arbejdsliv i Norden: udfordringer og forslag*, som udgør et vigtigt grundlag for det samarbejdsprogram, der trådte i kraft den 1. januar 2018 og som er gældende frem til den 31. december 2021.

I 2017 løb et nordisk forskningsprojekt af stablen under ledelse af det norske forskningsinstitut Fafo. Målet med projektet er at kortlægge og analysere de væsentligste ændringer, det nordiske arbejdsmarked må tilpasse sig og udnytte for at værne om det, vi kalder den nordiske arbejdsmarkedsmodel, der bygger på konkrete grundlæggende rettigheder, som landene er blevet enige om. Projektet *The future of work – Opportunities and challenges for the Nordic models* løber i fire år og

består af en række selvstændige dele, som tilsammen udgør substansen i slutrapporten. Rapporten vil indeholde forslag til strategiske initiativer, hvor de nordiske lande forholder sig til de muligheder, ændringerne skaber, og som landene bør udnytte hurtigst muligt. Projektet er tænkt som Nordens bidrag til en rapport om fremtidens arbejdsliv i anledning af ILO's 100 års-jubilæum i 2019. Islands formandskabsperiode bliver skelsættende for projektet, når de første samlede resultater bliver præsenteret på en konference i Reykjavik i dagene 4.-5. april 2019.

I oktober 2019 arrangerer Island en nordisk workshop, hvor embedsmandskomiteé og de faste udvalg på arbejdslivsområdet mødes med Fafo for at gennemgå resultaterne fra The future of work-projektet og drøfte, hvordan det færdige produkt kan udnyttes og følges op på. Der er tale om en vigtig dialog mellem de forskere og embedsmænd i Norden, som i fællesskab arbejder på forslag, der vil kunne gavne en fremadrettet strategi og initiativer på arbejdslivsområdet i Norden.

FREMTIDENS ARBEJDSLIV – THE FUTURE OF WORK OG ILO'S 100 ÅRS-JUBILÆUM

Siden 2016 har formandskabet i Nordisk Ministerråd stået for en årlig nordisk konference om fremtidens arbejdsliv. Konferencerne har sat afgrænsede projekter under lup, som kan belyse de ændringer, der sker på arbejdsmarkedet nu og i fremtiden. Nordisk Ministerråd står som arrangør for konferencerne, der er tænkt som en del af Nordens bidrag til fejringen af ILO's 100 års-jubilæum i 2019. De foregående konferencer har fundet sted i henholdsvis Finland i 2016, Norge i 2017 og i Sverige 2018, mens slutkonferencen afholdes i Harpa i Reykjavik i dagene 4.-5. april 2019. Den nordiske konference arrangeres i et samarbejde med den internationale arbejdsorganisation ILO og projektet *The Nordic Gender Effect at Work* og vil således foregå på engelsk.

Målet med konferencen i Reykjavik er at skabe en diskussion om de udfordringer, muligheder og ændringer, der tegner sig på arbejdsmarkedet, og hvordan internationale organisationer, herunder ILO, Nordisk Ministerråd, OECD og EU må reagere for at værne om den nordiske arbejdsmarkedsmodel og udnytte de muligheder, som ændringerne skaber. Der fokuseres specielt på

ligestillingsaspektet, og hvordan man kan sikre fortsatte fremskridt på dette område på et arbejdsmarked i stadig forandring. På konferencen i Reykjavik fremlægges desuden resultaterne af et arbejde, udført af et udvalg i ILO-regi bestående af statsledere og eksperter inden for den sociale sektor og arbejdsliv, som har sammenfattet rapporter fra de konferencer, der er blevet afholdt i ILO's medlemslande i anledning af jubilæet. På konferencen præsenteres også foreløbige forskningsresultater fra Nordisk Ministerråds projekt *The future of work: Opportunities and challenges for the Nordic models*, der gennemføres af den norske forskningsinstitution Fafo. Uddybende oplysninger findes på konferencens hjemmeside: www.ilo2019.is.

Den 3. april, dagen inden konferencen, mødes de nordiske arbejdslivsministre i Safnahúsið i Reykjavik, hvor også ILO's generaldirektør Guy Ryder er inviteret til mødet i anledning af organisationens 100 års-jubilæum.

FOTO: UNSPLASH.COM

FOTO: GLOBALGOALS.ORG

FOTO: ICELAND.IS

EFFEKTEN AF #METOO-BEVÆGELSEN

I efteråret 2017 opstod #MeToo-bevægelsen, der spredtes, da kvinder over hele verden fortalte om vold og seksuel chikane, som mænd havde udsat dem for. Millioner af kvinder brugte hashtagget MeToo på sociale medier, når de fortalte om at have været udsat for seksuel chikane og vold, blandt andet i forbindelse med deres arbejde. I Norden er det forskelligt, hvilken effekt bevægelsen har haft i landene og hvilken klangbund den har mødt. Ikke desto mindre er opråbet imod strukturel ulighed i samtlige lande blevet mere tydelig, og kønsrelateret vold mod kvinder er blevet synliggjort i samfundet, herunder også på arbejdsmarkedet.

Konferencen om #MeToo finder sted i Reykjavik i dagene 17.–19. september 2019 under ledelse af Statsministeriet i et tværsektorielt samarbejde med ministerrådene for ligestilling (MR-JÄM), arbejdsliv (MR-A), social- og helsepolitik (MR-S), uddannelse og forskning (MR-U), kultur (MR-K) og lovsamarbejde (MR-LAG). Konferencen bliver både almen og akademisk, da temaet vedrører de fleste områder i dagligdagen. Ambitionen er at sætte fokus på #MeToo-bevægelsen ud fra et globalt perspektiv ved at søge svar på,

hvorfor bevægelsen opstod da den gjorde, hvorfor den har forskellig effekt i de enkelte lande og hvordan den har spredt sig i løbet af de seneste to år. Derudover vil man også diskutere de områder, hvor #MeToo-bevægelsen har haft størst effekt, og hvordan #MeToo appellerer til de kvinder, der er udsat for flersidede former for diskrimination. Det gælder blandt andre indvandrerkvinder med handicap, der udsættes for strukturel diskrimination, på arbejdsmarkedet især, hvor alle må kunne gebærde sig for at få et godt liv. Derudover vil man diskutere, hvordan de nordiske lande forholder sig til stigende krav fra befolkningens side om juridiske reformer med henvisning til #MeToo. På konferencen vil man fokusere specifikt på, hvordan #MeToo har påvirket ungdommen med tanke på den rolle, de sociale medier har fået i vores samfund, endvidere hvordan myndigheder, arbejdsgivere og frivillige organisationer forholder sig til opråbet. #MeToo bliver diskuteret ud fra et folkesundhedsperspektiv og med udgangspunkt i forskning af, hvordan den har påvirket arbejdsmiljøet. Konferencen arrangeres i et samarbejde mellem forskellige ministerråd, da udfordringen berør de fleste aspekter af dagligdagen.

ARBEJDSMILJØ OG ARBEJDSTILSYN

I de senere år er der sket store ændringer på det islandske og det nordiske arbejdsmarked, der er blevet mere kompliceret end nogensinde før. I de fleste steder i Norden præges arbejdsmarkedet af stor efterspørgsel på arbejdskraft, blandt andet på grund af stor vækst i turisterhvervet og byggeindustrien. Dette kan skabe nye udfordringer på arbejdsmarkedet på grund af stor tilstrømning af udenlandsk arbejdskraft, tidsbegrænsede ansættelser og ansatte med varierede ansættelsesformer. Samtidigt er befolkningens aldersfordeling ændret, så der er færre unge og flere ældre blandt arbejdsstyrken. Det er vigtigt at tage disse forhold i betragtning, hvis der skal skabes et godt arbejdsmiljø tilpasset alle, som samtidig fremmer trivsel. Udenlandske ansatte er dårligere informeret end andre om arbejdsmiljø og deres ret på arbejdsmarkedet. Derved øges risikoen for social dumping, arbejdsmarkedskriminalitet og trafficking, hvilket er en trussel mod et godt arbejdsmiljø.

I Islands formandskabsperiode arrangerer Socialministeriet, Arbejdstilsynet og Arbejdsdirektoratet en nordisk konference med henvisning til indsats-

område 2 i Nordisk Ministerråds samarbejdsprogram for arbejdsliv i perioden 2018–2021. Der lægges vægt på et godt arbejdsmiljø for alle, blandt andet ved at forebygge arbejdsrelaterede sygdomme og skader samt afskaffe uacceptable arbejdsforhold. På konferencen vil man diskutere, både hvordan man kan bidrage til en aktiv og målrettet indsats på arbejdsmiljøområdet, og hvordan man kan arbejde på tværs af landegrænser for at afskaffe social dumping og arbejdsmarkedskriminalitet, hvor virksomheder benytter sig af udenlandske ansattes uvidenhed og ud-sathed på det islandske og det nordiske arbejdsmarked.

På konferencen vil et fokus også blive rettet mod de ændringer på arbejdsmarkedet, der kan påvirke arbejdsmiljø og arbejdsforhold. For at afdække dette område inviteres arbejdsmiljøeksperter fra de nordiske lande. Der lægges vægt på, at arbejdslivet deltager på konferencen samt de instanser, der fører tilsyn på arbejdsmarkedet.

KALENDER FOR ISLANDS FORMANDSKAB 2019

3. april	Nordisk Ministerråd for Arbejdsliv (MR-A), Reykjavik
4.-5. april	Nordisk konference om fremtidens arbejdsliv, Harpa i Reykjavik
17.-19. september	Konference om effekten af #MeToo-bevægelsen, Harpa i Reykjavik
November	Nordisk konference om arbejdsmiljø og arbejdstilsyn, Reykjavik

EMBEDSMANDSKOMITÉEN OG ARBEJDSUDVALG

6.-7. februar	Arbejdsmiljøudvalget, Helsingfors, Finland
7.-8. februar	Arbejdsmarkedsudvalget, Helsingfors, Finland
27.-28. februar	Nordisk Embedsmandskomité for Arbejdsliv (EK-A), København, Danmark
9.-10. maj	Arbejdsretsudvalget, Stockholm, Sverige
1. oktober	Møder i EK-A's arbejdsudvalg, Hveragerði, Island
2. oktober	Workshop for embedsmandskomitéer og Fafo i forbindelse med det nordiske projekt <i>The future of work</i> , Hveragerði, Island
3. oktober	Nordisk Embedsmandskomité for Arbejdsliv (EK-A), Hveragerði, Island
Efterår	Nordisk-baltisk-polske EU-informationsgruppe, Brussel, Belgien

Nordisk Ministerråd
Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

Island overtager formandskabet i Nordisk Ministerråd i 2019. I den anledning er der udarbejdet en oversigt over formandskabets arrangementer og prioriteringer på arbejdslivsområdet i 2019. Sektorprogrammet er i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds samarbejdsprogram for arbejdsliv i perioden 2018–2021. Islands fokus på arbejdslivsområdet stiller skarpt på de udfordringer og muligheder, som ændringerne på arbejdsmarkedet skaber med vægt på at afskaffe uacceptable arbejdsforhold gennem en øget bevidsthed om et velfungerende og lovligt arbejdsmarked. Ligestilling på arbejdsmarkedet er også et gennemgående tema i det islandske formandskabs arrangementer i 2019.